

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ВПЛИВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Анотація. Розглянуто сутність поняття облікової політики підприємства. Визначено напрями впливу елементів облікової політики на фінансові результати діяльності підприємства. Встановлено ступінь впливу оцінки основних засобів та методів оцінки вибуття запасів на фінансові результати.

Аннотация. Рассмотрена сущность понятия учетной политики предприятия. Определены направления влияния элементов учетной политики на финансовые результаты деятельности предприятия. Установлена степень влияния оценки основных средств и методов оценки выбытия запасов на финансовые результаты.

Annotation. The essence of the notion of accounting policy has been studied. The directions of the influence of the accounting policy elements on the financial results of a company have been identified. The degree of influence of valuation of fixed assets and methods of assessment of reserves retirement on the financial results has been determined.

Ключові слова: облікова політика, фінансові результати, основні засоби, запаси, амортизація, прибуток, суб'єкти господарювання, бухгалтерський облік, фінансова звітність, собівартість.

На сьогоднішній день ведення бухгалтерського обліку залежить від ефективності його організації. Процес здійснення господарської діяльності підприємств ґрунтується на ефективному поєднанні великої кількості організаційних, трудових, матеріальних, фінансових та інших ресурсів. Результатом такої діяльності є економічний її підсумок у грошовій формі: позитивний і негативний, тобто прибуток і збиток. Об'єктивна оцінка показників прибутку, наведених у фінансовій звітності, необхідна не тільки для його оподаткування, а й для визначення ступеня надійності фінансового становища підприємства зовнішніми користувачами бухгалтерської звітності та для ефективного управління підприємством. Зазначені причини обумовлюють актуальність дослідження впливу облікової політики на величину прибутку підприємства з метою скорочення різниці між зафіксованою у фінансовій звітності номінальною величиною та його реальною величиною, яка виникає внаслідок впливу застосування різних методів облікової політики.

Проблеми впливу облікової політики підприємства на формування його фінансових результатів досліджувались у працях таких відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, як: Бутинець Ф. Ф., Ковальов В. В., Пушкар М. С., Сопко В. В., Шеремет А. Д. та ін. Разом із тим певне коло питань, пов'язаних із розбіжностями звітної та реальної величини прибутку підприємства, в сучасному правовому полі залишається невирішеним.

У зв'язку з цим метою статті є: визначення напрямів впливу елементів облікової політики на формування фінансового результату та шляхів мінімізації суб'єктивного фактору щодо вибору облікової політики підприємства. Завданням можна визначити як: виявлення основних способів впливу облікової політики на величину прибутку підприємства з урахуванням законодавчого закріплення можливості застосування в Україні міжнародних стандартів фінансової звітності та останніх змін у законодавстві України.

Термін "облікова політика" офіційно почав використовуватись у міжнародній практиці з 1973 року, з'явившись у МСБО 1 "Розкриття облікової політики" та МСБО 5 "Інформація, яка підлягає розкриттю у фінансових звітах". З 1997 року діє новий МСБО 1 "Подання фінансових звітів", виданий на базі цих стандартів, який містить вимоги до розкриття інформації в обліковій політиці.

Згідно з МСБО 8 "Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки", облікова політика – це конкретні принципи, домовленості, правила та процедури, прийняті управлінським персоналом підприємства під час складання та подання фінансових звітів [1].

У практиці українських бухгалтерів термін "облікова політика" набув поширення у кінці 80-х років минулого століття як переклад поданого у міжнародних стандартах, а з 1999 року цей термін був офіційно запроваджений Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні".

Згідно з законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", облікова політика – це сукупність принципів, методів та процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [2].

Згідно з НПСБО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [3].

Під час розробки облікової політики необхідно дотримуватися принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які забезпечують достовірність та доречність звітної інформації для потреб користувачів. При цьому необхідно визначитися із професійними судженнями щодо вибору облікової політики та здійснення облікових оцінок. Правильне формування облікової політики має вагомий вплив на розмір доходів, витрат, активів та зобов'язань, що, у свою чергу, визначає стратегію розвитку підприємства в майбутньому. Вибір альтернативних методів обліку зумовлює їх вплив на фінансові результати.

Слід проаналізувати вплив деяких із них на кінцевий результат діяльності підприємства.

Так, згідно з п. 26 П(С)БО 7 "Основні засоби" нарахування амортизації здійснюється за такими методами, як [4]:

- прямолінійний;
- зменшення залишкової вартості;
- прискореного зменшення залишкової вартості;
- кумулятивний;
- виробничий.

Слід зазначити, що найбільш інтенсивно основні засоби використовуються у перші роки. Тому за цих умов є доцільним використання прискорених методів нарахування амортизації (зменшення залишкової вартості основних засобів, прискореного зменшення залишкової вартості основних засобів, кумулятивного методу). Але вони мають деякі обмеження у застосуванні. Так, в перші періоди експлуатації основних засобів, використання прискорених методів нарахування амортизації призводить до завищення собівартості і, як наслідок, зниження прибутковості. У той же час позитивними рисами є прискорення повернення авансованого капіталу та зменшення морального зносу основних засобів.

Використання виробничого методу прямо впливає на собівартість продукції, оскільки сума амортизаційних відрахувань залежить від об'єму виробництва. Цей спосіб дуже ефективний на підприємствах із сезонним характером виробництва (виробництво морозива, напоїв тощо) і він найбільш оптимально впливає на об'єктивне визначення собівартості, а отже, і фінансового результату.

Прямолінійний метод дозволяє списувати вартість об'єкта основних засобів рівномірними частинами протягом строку корисного використання. Але у ході застосування цього методу витрат на ремонти в останні роки експлуатації збільшуються, тобто дохід підприємства в такі роки буде заниженим порівняно з попередніми.

Слід зазначити, що постійно відбуваються інфляційні та інші процеси, які впливають на те, що підприємству вигідніше використовувати прискорені методи амортизації.

Згідно з П(С)БО 9 "Запаси" [6] метод оцінки вибуття запасів повинен об'єктивно відобразити їх вартість, яка буде віднесена до витрат звітного періоду. Найбільш доцільним та таким, що враховує зміни вартості запасів, є метод оцінки вибуття запасів за середньозваженою собівартістю, який і використовує більшість підприємств.

Якщо ціни на запаси зростають у звітному періоді, то під час застосування методу ФІФО для їх оцінки виходить найнижча собівартість реалізованої продукції внаслідок низьких цін на раніше придбану продукцію і як результат, найвищий чистий прибуток. Водночас основним недоліком цього методу є вплив зовнішніх чинників на показник доходу.

Метод оцінки ФІФО викривлює фінансовий результат в умовах інфляції, адже при цьому занижується собівартість внаслідок списання запасів із нижчою собівартістю, ніж вони реально коштують на момент їх списання.

Оцінка вибуття запасів за нормативними витратами взагалі рідко застосовується внаслідок відсутності реального механізму його використання.

Отже, вибір конкретних методів щодо елементів облікової політики обумовлює те, що рівень фінансових результатів можна змінити через методи оцінки. У кінцевому підсумку це призводить до того, що на розмірі прибутку позначається суб'єктивний характер, оскільки він залежить від вибору процедур і методів обліку. У зв'язку з цим, головному бухгалтеру необхідно врахувати всі варіанти та переваги забезпечення облікової політики для того, щоб кінцевий фінансовий результат суб'єкта господарювання був максимально позитивним.

Слід наголосити на тому, що основною проблемою, яка перешкоджає розповсюдженню оптимізації облікової політики, є відсутність стандарту, який би регламентував формування облікової політики.

Наук. керівн. Пасічник І. Ю.

- Література:** 1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 "Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки" від 1 січня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>. 3. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 27.06.2013 р. № 627 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com>. 4. Положение (стандарт) бухгалтерского учета 7 "Основные средства" от 27 апреля 2000 года № 92 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.nibu.factor.ua>. 5. Положение (стандарт) бухгалтерского учета 9 "Запасы" от 20 октября 1999 года № 246 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.nibu.factor.ua>.